

Жануарлардың инфекциялық және инвазиялық ауруларының алдын алу және жою бойынша ветеринариялық шараларды жүзеге асыру ережелерін бекіту туралы

Күшін жойған

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2004 жылғы 2 қыркүйектегі N 468 бұйрығы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2004 жылғы 4 қазанда тіркелді. Тіркеу N 3126. Күші жойылды - Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2012 жылғы 17 қаңтардағы № 10-1/18 бұйрығымен

Ескерту. Бұйрықтың күші жойылды - ҚР Ауыл шаруашылығы министрінің 2012.01.17 № 10-1/18 (қол қойылған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

Қазақстан Республикасының "Ветеринария туралы" Заңының 26 бабына с ә й к е с , **б ұ й ы р а м ы н** :

1. Қоса беріліп отырған бекітілсін:

- 1) жануарлардың туляремия ауруының алдын алу және жою бойынша ветеринарлық іс-шараларды жүзеге асыру туралы ереже;
- 2) жануарлардың риккетсиоз ауруының алдын алу және жою бойынша ветеринарлық іс-шараларды жүзеге асыру туралы ереже;
- 3) қойдың ценуроз ауруының алдын-алу және жою бойынша ветеринарлық іс-шараларды жүзеге асыру туралы ереже.

2. Қазақстан Республикасының Ауыл шаруашылығы министрлігінің облыстық Астана және Алматы қалалары аумақтық басқармалары Ветеринария департаментімен бірге заңнамада белгіленген тәртіпте осы бұйрықтан туындайтын керекті шараларды қабылдасын.

3. Осы бұйрық Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркеуден өткізілген күнінен бастап күшіне енеді.

Министр

Қ а з а қ с т а н   Р е с п у б л и к а с ы
Ауыл   шаруашылығы   министрінің
"Жануарлардың   инфекциялық
және   инвазиялық   ауруларының
алдын   алу   және   жою   бойынша
ветеринариялық   іс-шараларды
жүзеге   асыру   ережелерін

бекіту туралы" 2004 жылғы
2 қыркүйектегі N 468
бұйрығымен бекітілген

Жануарлардың туляремия ауруының алдын алу және жою бойынша ветеринарлық іс-шараларды жүзеге асыру туралы Ереже

Осы "Жануарлардың туляремия ауруының алдын алу және жою шаралары туралы" ереже (одан әрі - Ереже) жеке және заңды тұлғаларға ветеринариялық шараларының ұйымдастыру және жүргізудің Қазақстан Республикасының "Ветеринария туралы" Заңының 26 бабына сәйкес міндетті түрде орындауға тиісті тәртібін анықтайды.

1. Жалпы ережелер

1. Туляремия - малдардың табиғи ошақтық, қызба, іш өту, арықтау, сөл түйіндерінің ұлғаюы, сонымен қатар жүйкелік құбылыстар мен іш тастау түрлерімен ерекшеленетін жұқпалы ауру. Туляремиямен адамдар ауырады.

Табиғатта туляремиямен кеміргіштер, қояндар, жабайы қояндар, тышқандар, су тышқандары, ондатралар, аламандар ауырады. Ит, мысықтар ауруға онша бейім емес. Адам өте бейім. Ауыл шаруашылық малдары аса бейім емес. Қойлардың, ірі қараның, жылқы, шошқа, солтүстік бұғылар, түйелер, қояндар және үй құстарының сирек түрде ауырғандығы туралы жазылған. Жас малдар өте б е й і м .

Жұғудың негізгі жолдары: алиментарлы, аэрогенді және трансмиссивті. Кеміргіштердің көбейіп, қоздырғыштың трансмиссивті берілуіне байланысты ауру көктемгі-жазғы-күзгі кезеңдерде жиі кездеседі.

2. Туляремияның қоздырғышы - *Francisella tularensis* ұсақ теріс грамды, полиморфты аэробы, қозғалмайтын, спор тізбейтін, аэробты микроорганизм.

3. Диагноз эпизоотиялық мәліметтер негізінде (қойлар жиі ауырады), клиникалық сипаттамасы (лимфа түйіндерінің ұлғаюы, тышқак, арықтау), патологоанатомиялық өзгерістер және лабораториялық зерттеулер қорытындысы б о й ы н ш а қ о й ы л а д ы .

Серологиялық зерттеулерге кіретіндері: агглютинация реакциясы, пассивті гемагглютинация және комлементті байланыстыру реакциялары. Диагноз қою үшін аллергиялық реакция ұсынылған.

2. Ветеринариялық-санитариялық таза аймақтарда жүргізілетін алдын алу шаралар

4. Аурудың алдын алу мақсатында меншігінде малдары бар жеке және заңды тұлғалар жыл сайын Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2002 жыл 14 қарашада N 367 бекітіліп, нормативті-құқықтық актілер тіркеу Реестрінде 18 қараша 2002 жыл N 2088 тіркелген "Жеке және заңды тұлғалардың міндетті түрде өткізуге тиісті ветеринариялық шараларының ұйымдастыру және жүргізу туралы" Ережесіне сәйкес ветеринариялық шаралар жүргізеді.

5. Мал қораларында, жем-шөп қоймаларында жыл сайын дератизация және дезинфекция жүргізіліп тұрады.

6. Жануарларды қан сорғыш буын аяқтыларға қарсы жүйелі түрде залалсыздандырып тұрады.

7. Жаңадан келген жануарларды 15 күн ауруға алдын алу карантинде ұстайды.

8. Елді мекендерде ветеринариялық және санитариялық насихаттау жұмыстарын өткізеді.

3. Туляремиядан таза емес эпизоотиялық ошақтарда және қолайсыз пункттер жүргізілетін шаралар

9. Шаруашылық субъектілерде жануарлардың туляремия аурулары шыққан кезде ветеринариялық маман жедел түрде әкімшілік аумақтық бірлігінің мемлекеттік ветеринариялық инспекторларына хабарлайды.

10. Әкімшілік аумақтық бірлігінің бас мемлекеттік ветеринариялық инспекторы жануарлардың туляремия ауруына күдік туралы хабарлама алғаннан соң, ауру шыққан жерге диагноз қою және эпизоотиялық зерттеу жүргізіп, эпизоотиялық ошақтың шекарасын анықтауға келеді. Ауру жануарлардан сынама алып ветеринариялық лабораторияға жөнелтеді.

11. Ақырғы диагноздың қорытындысы бойынша ауру шыққан шаруашылық субъектілерді, елді мекендерді осы аурудан таза емес деп жариялап Қазақстан Республикасының Ветеринария туралы заңының 27 бабының 1 тармағына сәйкес шектеу қойылады.

Таза емес аймақтан шектеу ақырғы мал ауырғаннан соң 15 күннен кейін қорытынды шаралар жүргізілгеннен кейін, Қазақстан Республикасының Ветеринария туралы заңының 27 бабының 3 тармағына сәйкес алынады.

12. Шектеудің шарты бойынша тиым салынады:

- 1) шаруашылық субъектілер арасында малдарды араластыруға;
- 2) таза емес шаруашылық субъектілерден малдарды шығаруға;

- 3) шаруашылық субъектілер аумағына бөгде адамдарды кіргізуге;
4) ауру малдарды оқшаулап және антибиотиктермен емдейді.

13. Ауру малдар етке союға жіберілмейді.

14. Көң, төсеніш, жем қалдықтары жойылады.

15. Қораларға дезинфекция жүргізіледі.

16. Туляремиядан өлген мал өлекселері, кеміргіштер өртеу арқылы жойылады.

17. Адамдарға жұқтырмау шараларын қолданады.

4. Осы Ереженің орындалуының жауапкершілігі

18. Осы Ережені бұзған кінәлі тұлғалар Қазақстан Республикасының заңнамаларына сәйкес жауапкершілікке тартылады.

Қ а з а қ с т а н   Р е с п у б л и к а с ы

Ауыл   шаруашылығы   министрінің

"Жануарлардың   инфекциялық

және   инвазиялық   ауруларының

алдын   алу   және   жою   бойынша

ветеринариялық   іс-шараларды

жүзеге   асыру   ережелерін

бекіту   туралы"   2004   жылғы

2   қыркүйектегі   N   468

бұйрығымен бекітілген

Жануарлардың риккетсиоз ауруының алдын алу және жою бойынша ветеринарлық іс-шараларды жүзеге асыру туралы Ереже

Осы риккетсиоз ауруының алдын алу және жою жөніндегі ветеринарлық іс-шараларының ережесі (одан әрі - Ереже) жеке және заңды тұлғаларға ветеринариялық шараларының ұйымдастыру және жүргізудің Қазақстан Республикасының "Ветеринария туралы" Заңының 26 бабына сәйкес міндетті түрде орындауға тиісті тәртібін анықтайды.

1. Жалпы ережелер

1. Риккетсиоздар - риккетсиялар қоздыратын жануарлар мен адамдардың инфекциялық ауруларының тобы.

Риккетсиоздар үй-жануарларының, терісі бағалы және жабайы жануарлардың, құстар және адамдардың табиғи-ошақтық ауруы болып табылады. Оларға

КУ-лихорадка, гидроперикардит аурулары жатады.

Ку-лихорадка - дене қызуының көтерілуі, өкпе және көк еттің қабынуы белгілерімен сипатталатын инфекциялық ауру.

Ку-лихорадканың қоздырушысы - *Coxiella Burnetti*, полиморфты, қозғалмайтын, аэробты микроорганизм, клетка ішінің паразиті.

Гидроперикардит - жануарлардың жіті түрде өтетін трансмиссивті инфекциялық ауруы, дене қызуының көтерілуімен, нерв жүйелерінің зақымдануымен және жүрек қабына, кеуде және құрсақ қуысына серозды экссудаттың толуымен сипатталады.

Гидроперикардиттің қоздырушысы - *Cowdria ruminatum*, полиморфты, қозғалмайтын, теріс грамды микроорганизм. Клетка ішінің паразиті.

Табиғи ошақтарда риккетсиялардың қоздырушы көздері болып кенелер (иксоддық, аргасты, гамазовты) ал таратушылары - тышқан тәрізді кемірушілер болып табылады. Риккетсия қоздырғыштарының жануарларға аэрогенді, су ішіп, жем жеген кезде алиментарлы жолдармен, кеміргіш - риккетсия тасымалдаушылардың инфицировальық бөлінділерінен және кенелер шаққанда жұғады.

2. Риккетсиозға диагнозды кешенді түрде эпизоотиялық, эпидемиологиялық мәліметтер, клиникалық белгілер негізінде, серологиялық зерттеулер қорытындысы және міндетті түрде ауру малдар организмнен ауру қоздырғышын бөлу арқылы қояды. Жануарлар мен адамдардың риккетсиоздарының лабораториялық диагностикасы микроскопияның қорытындысына, сонымен қатар серологиялық зерттеулерге негізделеді.

2. Ветеринариялық-санитариялық таза аумақтарда жүргізілетін алдын алу шаралары

3. Риккетсиоздардың эпизоотиялық жағдайын бақылау үшін ветеринариялық және санитариялық-эпидемиологиялық қызметтер таза аумақтарда кенелермен, кеміргіштермен күрес жүргізіп, олардың риккетсиоз қоздырғыштарын тасымалдау қасиеттерін зерттейді, табиғи ошақ ауруларына қатаң есеп жүргізеді.

4. Мал қораларында, аулаларында, жем-шөп сақталатын қоймаларында кеміргіштерді жою шараларын жүргізеді. Көп мөлшерде кеміргіштер орналасып алған маялардың шөптерімен сабандарын залалсыздандырады.

5. Жайылым кезінде ауыл шаруашылық малдарын шағатын кенелерді жоюдың шараларын үнемі ұйымдастырады немесе кенелер жоқ жайылымдарды қолданады. Кенелер жұмыртқа салып кеткен жайылымдардың шөптерін шауып әрі жерін жыртып отырады. Мал жайылымға шығарда тексеру жүргізіп, кенеге қарсы емдік шаралар жүргізеді.

6. Риккетсиоздан таза емес аймақтарда малдарды ашық суатқа (өзенге, көлдерге, бұлақтарға) жіберуге тиым салынады. Суаруға артезианды құдықтары немесе су құбырлары жүйесінің суын пайдаланады.

3. Риккетсиоздан таза емес эпизоотиялық ошақтарда және қолайсыз пункттерде жүргізілетін шаралар

7. Шаруашылық субъектілерінде жануарлардың риккетсиоз аурулары шыққан кезде ветеринар маман жедел түрде әкімшілік-аумақтық бірліктің бас мемлекеттік ветеринариялық инспекторына хабарлайды.

8. Әкімшілік-аумақтық бірліктің бас мемлекеттік ветеринариялық инспекторы жануарлардың риккетсиоз ауруына күдік туралы хабарлама алғаннан соң, ауру шыққан жерге диагноз қою және эпизоотиялық зерттеу жүргізіп, эпизоотиялық ошақтың шекарасын анықтауға келеді. Ауру жануарлардан сынама алып ветеринариялық лабораторияға диагнозын анықтауға жөнелтеді.

9. Ақырғы диагноздың қорытындысы бойынша ауру шыққан шаруашылық субъектілерді, елді мекендерді осы аурудан таза емес деп жариялап, Қазақстан Республикасының Ветеринария туралы заңының 27 бабының 1 тармағына сәйкес шектеу қойылады.

10. Таза емес аймақтан шектеу, ақырғы ауырған малдың патологиялық материалдарынан қоздырғыштар бөлгеннен (диагностика жүргізу үшін сойғаннан соң), комплементерді ұзақ уақыт бірлестіру реакциясына оң нәтиже бергеннен соң, қорытынды дезинфекция жүргізіліп, Қазақстан Республикасының Ветеринария туралы заңының 27 бабының 3 тармағына сәйкес 30 күннен кейін алынады.

11. Бас мемлекеттік инспекторы қолайсыз пункттерді есепке алып, жергілікті орындаушы органдарымен және мамандармен бірлесе отырып сауықтыру шараларының жоспарын жасап және оның орындалуын бақылауға алады.

12. Риккетсиоздан сауықтыру шараларының жоспарын санитарлы-эпидемиологиялық қызметтермен келісіп және жергілікті Мәслихатта бекітуге ұсынады. Жоспарда малдарды диагностикалық зерттеулерін, арнайы ветеринариялық-санитариялық және шаруашылық ұйымдастыру шараларын өту мерзімін және жауапты адамдарды көрсетеді.

13. Шектеудің шарты бойынша тиым салынады:

1) таза емес шаруашылық субъектілерде малдарды әкелуге, союға жіберілген малдардан басқасын шығаруға тиым салынады;

2) ветеринариялық инспекторлардың рұқсатынсыз малдарды араластыруға;

3) лажсыз риккетсиозбен ауырып сойылған малдардың етін қолдануға. Мұндай малдардың еттерін Қазақстан Республикасының Ауыл шаруашылық

Қойдың ценуроз ауруының алдын-алу және жою бойынша ветеринарлық іс-шараларды жүзеге асыру туралы Ереже

Осы ценуроз ауруының алдын алу және жою жөніндегі ветеринарлық іс-шараларының ережесі (одан әрі - Ереже) жеке және заңды тұлғаларға ветеринариялық шараларының ұйымдастыру және жүргізудің Қазақстан Республикасының "Ветеринария туралы" Заңының 26 бабына сәйкес міндетті түрде орындауға тиісті тәртібін анықтайды.

1. Жалпы ереже

1. Ценуроз - бас миының, кейде жұлынның зақымдалуымен және олардың қызметінің бұзылуымен, қан қысымынан бас сүйектің атрофиясының дамуымен жүретін үй және жабайы күйіс қайыратын малдардың ауруы.

Қоздырғышы - *Multiceps multiceps* (ми цепені) цестодасының *Coenurus cerebralis* көпіршікті балаң құрт сатысы.

Ценурозбен қой, қозы, ірі қара мал, сирек түйе, шошқа, жылқы, сайғақ, жайран, архар, сондай-ақ адамдар ауырады.

Аралалық иелері - негізінен қой, қозы, ірі қара мал және басқа да күйіс қайыратын жануарлар.

Ақтық иелері - ит, өте сирек түлкі, шақал және қасқыр болып табылады. Аш ішек бөлімінде ми цепенінің жынысы жетілген сатысы паразиттік тіршілік етеді.

2. Диагноз эпизоотологиялық мәліметтер (малдың жасы, ауру мерзімі, инвазияның бар-жоғы), клиникалық белгілері (қозғалу сипаты, басы мен аяқтарының тұрысы, тырыспаның бар-жоғы, көру қабілетінің нашарлауы, тері сезімталдығының жағдайы, пальпация кезінде бас сүйектің жұқалауы мен майысуы, перкуссия кезіндегі күңгірт дыбыс) және патологанатомиялық сойып тексеру нәтижесінде бас миында немесе жұлында ценур көпіршігін табу негізінде қойылады.

2. Ценуроздан таза аймақтарда жүргізілетін алдын-алу шаралары

3. Жануарлардың ценурозбен ауруының алдын алу мақсатында заңды және жеке тұлғалар, малдардың иелері ценуроздың және басқа аурулардың алдын алуға бағытталған қоздырғыштың биологиясы мен малды күтіп-бағудың

технологиясын ескере отырып шараларды жүзеге асырады. Ол барлық мал басын толық құнды азықпен қамтамасыз ету, азықтандыру, суару күтіп-бағу талаптарын сақтау болып табылады. Осы мақсатпен келесі шарттарды орындау қ а ж е т :

1) ақзатпен, минералды тұздармен және витаминдермен теңгерілген рационды қолдану. Кейбір микро және макроэлементтері аз жайылым жерлерде, рационға сәйкес минералды қоспалар (мыс, кобальт, йод, молибден тұздары) қ о с у ;

2) жануарларды бөлмелер мен қораларда науалардан ғана азықтандыру;

3) жануарларды су жүйелерінен, құдықтардан, өзендерден және ағысы тез шағын өзендерден балауса және таза сумен суару. Тоғандар мен басқа тұрақты су қоймаларынан малдарды суару сүзгіш құдықтар жасаған жағдайда ғана болады. Малдарды шалшық сулар мен орлардан суаруға тиым салынады;

4) мал қораларының, науалардың, күтіп-бағу заттарының, құралдардың, қондырғылардың, аулалардың, серуендету алаңдарының және мал қораларының айналасындағы аумақтың тазалығын қамтамасыз ету. Қоралар жақсы желдетіліп, к ұ р ғ а қ , ж а р ы қ б о л у к е р е к ;

5) мал қораларында, олардың жанында және азық сақтау қоймалары мен су көздері жерлерінде ит ұстауға тиым салынады;

6) қоралардан, серуендету алаңдарынан қиды және төсеніштерді арнайы қи сақтайтын қоймаларға зарарсыздандыру үшін жинау қажет.

4. Иттерді әр дегельминтизациялағаннан кейін, олардан бөлінген нәжісті 3-5 күн бойы жинау қажет, содан кейін өртеу арқылы дезинвазиялау керек. Қораларды, серуендету алаңдарын, қондырғылар мен құралдарды дезинвазиялайды.

5. Шаруашылық субъектілеріне жаңадан келген барлық жануарларды 30 күн бойы алдын ала оқшаулап ұстау қажет, ценурозбен ауру малдар анықталған жағдайда оларды емдейді және жалпы табынға толық емделгеннен кейін жібереді .

6. Жануарлардың өлекселерін және қасапханалық қалдықтарды (бас, ішкі мүшелері) өртеу, биотермиялық орға көму арқылы зарарсыздандырады. Малдарды сою ветеринариялық маманның рұқсатымен жүзеге асырылады. Иттерді азықтандыру үшін қасапханалық қалдықтар толық қайнатылғаннан кейін пайдаланылады. Жануарлардың зарарсыздандырылмаған мүшелері мен өлекселерін иттерге азықтандыруға тиым салынады.

7. Жалпы ақпарат құралдарында мал шаруашылығы қызметкерлері мен халыққа жануарлардың ценуроз ауруының алдын алу шаралары мен оларды орындаудың қажеттілігі туралы ветеринариялық мамандар кең насихаттауға міндетті.

3. Қойдың ценурозынан қолайсыз пункттерде және эпизоотиялық ошақтарда жүргізілетін шаралар

8. Нормативтік құқықтық кесімдерді мемлекеттік тіркеу реестрінде 25 сәуір 2003 жылы N 2247 тіркелген, Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2 сәуір 2003 жылғы N 164 бұйрығына сәйкес, барлық жеке және заңды тұлғалардың иттерін есепке алып, паспортизация жүргізеді.

9. Отарлар мен табындардағы иттердің санын қажетті шекке дейін азайтады (1-2 итке дейін) және жүйелі түрде иесіз иттерді жояды.

10. Жеке иеліктегі иттерді мал қораларына, азық сақтау қоймаларына, серуендету алаңдарына, жайылымдарға және су көздеріне жіберуге тиым салынады.

11. Малды жаюға және қорғауға есепке алынған қызметтік иттерді ғана жібереді.

12. Иттерге жануарлардың қандай да болмасын мүшелерін, әсіресе цестода балаң құрттарымен зақымдалған мүшелерін азыққа беруге қатаң түрде тиым салынады.

13. Отарлар мен табындардағы иттерді келесі мерзімдерде дегельминтизациялайды: желтоқсан айынан бастап сәуірге дейін - 45 күн сайын, мамыр айынан бастап қарашаға дейін - 30 күн сайын.

14. Ауылдық жерлердегі тұрғындардың иелігіндегі иттерді тоқсанына 1 рет дегельминтизациялайды.

15. Иттерді дегельминтизациялауды желден қорғалған жерде орналасқан арнайы белгіленген, сырты сыммен қоршалған немесе ормен қазылған алаңда жүргізеді. Алаңға бөтен адамдарды, сонымен қоса балаларды жібермейді. Иттерді дегельминтизациялағаннан кейін бір тәулік бойы байлауда ұстайды.

Дегельминтизациядан кейін бөлінген нәжісті металл ыдысқа жинап, жағу, 10-15 минут суда қайнату арқылы немесе 10 % хлорлы әк ерітіндісін (100 г нәжіске 0,5 л ерітіндіден аз емес) құйып 3 сағат бойы зарарсыздандырады. Цементпен көмкерілген алаңды 10 % хлорлы әк ерітіндісімен (10 м² -қа 1 л ерітінді), ал топырақты - 3 % карбатион ерітіндісімен (4 м² -қа 1 л) зарарсыздандырады.

16. Иттерді дегельминтизациялау үшін Қазақстан Республикасының Ветеринариялық препараттардың мемлекеттік реестрінде тіркелген антгельминтиктер қолданылады. Антгельминтиктерді соңғы сүтпен азықтандырғаннан кейін наннан жасалған болюстармен, ет бөлшектерімен немесе ұнтақтап береді. Антгельминтикті берер алдына соңғы сүтпен азықтандыру көп болмау керек, сонымен бірге азықты ботқа түрінде береді. Антгельминтикті бергеннен кейін нәжіс бөлінген (дефекация) уақытқа дейін итті

байлауда ұстайды, ал оларға бақылау жүргізе алмаған жағдайда - 12-14 сағат ұстайды. Іш өткізгіш заттар бермейді.

17. Иттер мен жабайы ет қоректілердің *Multiceps multiceps* цестодаларымен зақымдалуының алдын алу үшін келесі шараларды жүзеге асырады:

1) жануарларды сою арнайы қасапханаларда немесе сою пункттерінде әкімшілік-аумақтық бірлігіне сәйкес ветеринариялық инспекторға хабарлануы және оның бақылауымен ғана рұқсат етіледі. Отарлар мен табындарда жануарлар лажсыз сойылған жағдайда малдың ұшасы мен ішкі мүшелері арнайы, қаңылтырмен қапталған жабылатын жәшікте, ұшаны және мүшелерді тексеретін ветеринариялық маман келгенше дейін сақтайды;

2) ет комбинаттары, қасапханалар мен сою пункттері аумағына, ет пен сүт және азық-түліктік бақылау стансалары маңына және ауру малдар шоғырланған жерлерге иттерді (қызметтік иттерден басқа) жібермейді;

3) жануарлардың өлекселерін өлексе жағатын пештерде жағады немесе биотермиялық орға тастайды. Әр отарда, өлім себебін ветеринариялық маман анықтағанға дейін қойдың өлекселерін сақтайтын, қаңылтырмен қапталған және құлыппен жабылатын арнайы жәшікті құрастырады, содан кейін өлекселерді пайдаға асырады.

18. Ценуроздың айқын суреті байқалған клиникалық белгілері бар жануарларды өз уақытында оқшаулайды және дәрі-дәрмектермен емдейді. Антгельминтиктер болмаған жағдайда, қойлар мен қозыларды ет комбинаттарына, қасапханаларға немесе сою пункттеріне союға шығарады. Жоғары өнімді және элиталық жануарларды хирургиялық әдіспен емдейді.

4. Осы Ереженің орындалуының жауапкершілігі

19. Осы Ережені бұзған кінәлі тұлғалар Қазақстан Республикасының заңнамаларына сәйкес жауапкершілікке тартылады.